

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksestä lapsilisälainsäädännöstä

Eduskunta on 10 päivänä huhtikuuta 1992 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevalle käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 37 lapsilisälainsäädännöstä.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 10 päivänä toukokuuta 1991 sosiaali- ja terveysvaliokuntaan lähettämän ed. Lahti-Nuutilan ym. lakialoitteen n:o 5/1991 vp laiksi lapsilisälain muuttamisesta ja eduskunnan 7 päivänä kesäkuuta 1991 sosiaali- ja terveysvaliokuntaan lähettämän ed. Vehkaojan ym. lakialoitteen n:o 50/1991 vp laiksi lapsilisälain 3 ja 6 §:n muuttamisesta. Edelleen valiokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi eduskunnan 7 päivänä kesäkuuta 1991 sosiaali- ja terveysvaliokuntaan lähettämät ed. Alarannan ym. toivomusaloitteen n:o 1028/1991 vp ns. jatkettuna lapsilisän suorittavan lapsilisän määrästä, ed. Iivarin ym. toivomusaloitteen n:o 1071/1991 vp lapsilisäjärjestelmän kehittämisestä, ed. Moilasen ym. toivomusaloitteen n:o 1165/1991 vp lapsilisäjärjestelmän kehittämisestä, ed. Mäkelän ym. toivomusaloitteen n:o 1220/1991 vp lapsilisien maksatusajan pidentämisestä eräissä tapauksissa, ed. Suhosen ym. toivomusaloitteen n:o 1366/1991 vp lapsilisien korottamisesta sekä ed. Vehkaojan ym. toivomusaloitteen n:o 1397/1991 vp lapsilisän ja lasten kotihoidon tuen maksamisesta perhehoitajille.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina neuvotteleva virkamies Martti Läheteinen sosiaali- ja terveysministeriöstä, toimistopäällikkö Maija Kleemola tietosuoja-valtuutetun toimistosta, suunnittelupäällikkö Olli Valpola kansaneläkelaitoksesta, apulaisosastopäällikkö Rolf Eriksson Suomen Kaupunkiliitosta, osastopäällikkö Olli Kerola Suomen Kunnallisiitosta, toimitusjohtaja Berndt Långvik Finlands svenska kommunförbundet, asiamies Pekka Piispanen Suomen Työnantajain Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen asiamies Markku Koponen Liiketyönantajain Keskusliitosta, tutkimussihteeri Kaija Kallinen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, koulutuspoliittinen sihteeri Vesa

Jussila Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, sosiaaliasiainsihteeri Kai Libäck Akavasta, tutkimussihteeri Riitta Martiskainen Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta, jaostopäällikkö Kaarina Knuuti Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusjärjestöstä, puheenjohtaja Rauno Kervinen Suomen Sosiaaliliiton johto ry:stä, koulutussuunnittelija Marja-Leena Korhonen Kunta-alan Unionista, sosiaalijohtaja Seija Tikkanen Lohtajan kunnasta, sosiaalijohtaja Jaakko Luomahaara Hämeenkyrön kunnasta ja puheenjohtaja Arja Kauppinen Kansaneläkelaitoksen Toimihenkilöt ry:stä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan nykyinen lapsilisälaki korvattavaksi uudella lapsilisälainlailla. Lakiehdotuksen tarkoituksena on siirtää lapsilisän toimeenpanoon liittyvät tehtävät kokonaisuudessaan kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi. Lapsilisää koskeviin säännöksiin tehtäisiin joitakin lähinnä teknisluonteisia tarkastuksia. Esitys on osa laajempaa tehtävien siirtoa kansaneläkelaitokselle. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1993 alusta.

Lakialoitteessa n:o 5/1991 vp ehdotetaan lapsilisää maksettavaksi 17 vuotta nuoremasta lapsesta ilman jatkettua lapsilisän menettelyä.

Lakialoitteessa n:o 50/1991 vp ehdotetaan, että lapsilisää voitaisiin maksaa myös perhehoitajalle, jonka hoitoon kunta on sijoittanut lapsen.

Toivomusaloitteessa n:o 1028/1991 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin jatkettuna suorittavan lapsilisän epäkohtien korjaamiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 1071/1991 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin jatkettua lapsilisän muuttamiseksi tavalliseksi lapsilisäksi.

Toivomusaloitteessa n:o 1165/1991 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimiin lapsilisäjärjestelmän

puutteiden korjaamiseksi korottamalla lapsilisän määrää, nostamalla yläikärajaa 18 vuoteen ja säilyttämällä monilapsisessa perheessä lapsen syntymäjärjestyksen mukaisen maksuperusteen samana edun lakkaamiseen saakka.

Toivomusaloitteessa n:o 1220/1991 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimiin lapsilisän maksatuskauden pidentämiseksi 18 ikävuoteen niiden nuorten kohdalla, jotka asuvat vanhempiensa luona.

Toivomusaloitteessa n:o 1366/1991 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimenpiteisiin lapsilisien reaaliarvon huomattavaksi korottamiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 1397/1991 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimenpiteisiin lapsilisän ja lasten kotihoidon tuen maksamiseksi perhehoitajille.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta pitää tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena lapsilisien toimeenpanon siirtämistä kansaneläkelaitokselle. Valtion kokonaisuudessaan rahoittama, suurta kansalaisten joukkoa koskeva maksatusjärjestelmä sopii hyvin kansaneläkelaitokselle. Hallituksen esitys on perustelujen mukaan osa laajempaa tehtäväsiirtojen kokonaisuutta, joka toimeenpannaan vuosina 1993—1995. Hallituksen esityksen perusteluissa mainittuihin eräisiin etuuksiin liittyy ongelmia, joiden johdosta on selvitetävä muun muassa yhtymäkohdat palveluihin; miten eri viranomaisilta saatavat tiedot voidaan liittää asiakkaan kannalta yhdessä palvelupisteessä toimimiseksi ja miten rahoitusjärjestelmä hoidetaan. Siirroista kunnilta valtion viranomaisille on saavutettava sellainen yhteisymmärrys, joka takaa kansalaisten kannalta paremmat palvelut. Kunnista näin vapautuva työvoima on

voitava käyttää hyväksi sosiaalitoimen laadun parantamiseen. Tavoitteena ei tule olla pelkkä kustannusten säästö.

Eri etuuksien toimeenpanoon liittyy henkilöstön siirtoja kansaneläkelaitoksen sisällä. Nämä siirrot on toimeenpantava oikeusturva huomioiden ottaen ja joustavasti. Kansaneläkelaitoksen ilmoituksen mukaan nyt toimeenpantavat siirrot eivät vaadi lisää henkilöstöä. Jos jatkovalmistelussa olevien etuuksien siirtäminen aiheuttaa kansaneläkelaitokselle lisähenkilöstön tarvetta, ja kunnissa vastaavia tehtäviä suorittavien työntekijöiden määrä vähenee, on selvítettävä mahdollisuudet tarkoituksenmukaisiin henkilöstön siirtoihin.

Lapsilisälakiin liittyvää tietojenantovelvollisuutta, salassapitovelvollisuutta ja tietojen ilmaisemista tietoon oikeutetulle koskevaa säännöstä tulee tulkita siten, että eri viranomaiset saavat etuuksien käsittelyä varten tarvitsemansa, mutta toisaalta vain tarvitsemansa tiedot.

Valiokunta ehdottaa lakiin lisättäväksi säännöksen, jonka nojalla kansaneläkelaitokselle varataan riittävästi aikaa päätöksentekoon niissä tapauksissa, joissa lapsi on laitos- tai perhehoidossa taikka lapsilisä maksetaan muulle henkilölle kuin säännönmukaisesti on asian laita.

Lakiehdotuksen 20 §:n mukaan lapsilisien määrä on sidottu elinkustannusten nousuun. Eri sosiaalietuuksien vaihtelevan indeksisidonnaisuuden tarkoituksenmukaisuus on selvítettävä ja tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin indeksien yhtenäistämiseksi.

Edellä esitetyn ja hallituksen esityksen perusteella sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Lapsilisälaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—12 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

13 § (uusi)

Ilmoitusaika nostajan muuttuessa

Kunnan on tehtävä 11 §:n 1 momentissa ja

sosiaalilautakunnan 12 §:n 2 momentissa tarkoitettu esityksensä lapsilisän maksamisen muutoksesta kansaneläkelaitokselle vähintään 2 viikkoa ennen 10 §:n 1 momentin mukaista maksupäivää.

14—24 §

(Kuten hallituksen esityksen 13—23 §)

Edelleen sosiaali- ja terveysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakialoitteisiin n:ot 5 ja 50/1991 vp sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Vielä sosiaali- ja terveysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:ot 1028, 1071, 1165, 1220, 1366 ja 1397/1991 vp hylättäisiin.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 1992

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Taina ja jäsenet U. Anttila, Antvuori, Hiltunen, Hurskainen, Kuittinen, Mutti-

lainen, Nordman (osittain), O. Ojala, Perho-Santala (osittain), Puisto ja Stenius-Kaukonen sekä varajäsenet Saari ja Vehkaoja.

